

Foldende identitet: En analyse av kompleks, narrativ identitetskonstruksjon i Rachel Cusks *Outline* (trilogi).

Hovedmål og sammendrag av prosjektet

Forslaget mitt til doktorgradsprosjektet er å undersøke hvorvidt den vekslende fortellerposisjonen i kanadisk-britiske Rachel Cusks (1967-) samtidsverk *Outline* (trilogien) skaper en narrativ identitetskonstruksjon som kan karakteriseres som *foldende*. Hypotesen er at en foldende identitetskonstruksjon dannes ved at den vekslende fortelleren dveler i og beveger seg gjennom epistemologiske grensesituasjoner. Grensesituasjonene dannes gjennom epistemologiske motsetningsforhold i samspill med bestemte motiver som repeteres gjennom romanteksten. Grenseposisjonene innbyr til refleksjon over erkjennelsesmessig tvetydighet og inngir opplevelser av *affekt*.

Hovedspørsmålet i prosjektet er om denne foldende formen for identitet kan gi innsikt i erkjennelsesmessige muligheter ved senmoderne og komplekse former for narrativ identitetskonstruksjon. Spesielt interessant vil det være å undersøke hvorvidt tvetydige grenseposisjoner åpner for mer spørrende og åpne tolkninger av hendelser i fortid og nåtid som former narrative forestillinger om selvet og personlig identitet. Metoden for å undersøke disse spørsmålene vil være narrativ analyse av *Outline* (trilogien) – med vekt på den første romanen – og forfatterens selvbiografiske memoarbøker. Den narrative analysen vil inngå i samspill med grensepoetikk, narrativ psykologi og affektteori.

Et primært virkemiddel i *Outline* (trilogien) er et stadig skifte og en krysning mellom førsteperson- og tredjepersonsfortellere. Krysningen mellom ulike fortellerposisjoner fortøner seg som en foldende bevegelse mellom de ulike karakterene. I kombinasjon med narrativ repetisjon av ulike ledemotiv, skaper krysningen et område av forskjellsløshet mellom karakterene som til ulike tider eier fortellerposisjonen i romanen(e), og er sånn sett grenseoverskridende i henhold til kjønn og livshistorier. Samtidig fører den narrative repetisjonen av bestemte motiv og tema til at det menneskelige tegnes opp i en gjenkjennelig figur som kan være lukkende.

Det finnes imidlertid også et skifte mellom førsteperson- og andrepersonsforteller i den første romanen *Outline* kapittel 3., som jobber *mot* en slik figurativ lukking. I åpningen av kapittel 3. krysses en topografisk grense når romanens førstepersonsforteller beveger seg ut fra gaten til innsiden av en lånt leilighet. Denne leiligheten beskrives som å befinne seg i (eller utgjøre) en *kløft*. I forfatterens selvbiografiske memoarbøker er kløften et motiv for det ukjente, det kaotiske og for forandring. Kløften fungerer som en vital

metafor for det selvbiografiske og litterære selvets posisjon i et affektivt og erkjennelsesmessig grensefelt av fortid, nåtid og fremtid som det verken har full innsikt i, kontroll eller forståelse av. Gjennom andrepersonsfortelleren (you) inviteres leseren til å utforske sin egen identitet i samspill med romantekstens epistemologiske terskler, og til å utgjøre en fortellerinstans hvor romanens forteller ikke lenger har kontroll over den narrative repetisjonen, slik den har i skiftet mellom første- og tredjepersonsfortellere. Kapittelets terskler finnes i forflytning mellom ulike rom, i beskrivelser av interiør og omgivelser, og i motiver som skaper grensetilstander mellom epistemologiske kategorier som innside og utside, illusjon og virkelighet, subjektivt og objektivt. Folden inviterer til kognitiv refleksjon rundt hvor grensene går mellom de ulike kategoriene jeg har beskrevet ovenfor, og for hvordan den fortolkende meningsdannelsen i møtet med disse grenseposisjonene påvirker identitetsoppfattelsen. Affektivt innebærer folden kroppslig baserte erfaringer av grenseoppløsning, overskridelse og intersubjektivitet. Kontakten med dette vitale elementet inngir erfaringer av *autentisitet* som oppleves både frigjørende og skremmende.

Bakgrunn for prosjektet

I den etablerte forskningen på psykologisk narrativitet hersker det generell enighet om at den narrative strukturen og stilen som fortellingen om selvet konstrueres gjennom, påvirker identitets- og selvoppfatningen. Teoretikere som Dan P. McAdams m.fl. (2006) framhever betydningen koherens og ulike lineære konstruksjoner har for konstruksjonen av et helhetlig selv. Det vil være av interesse å undersøke hvordan også narrative funksjoner som går utover slike klassiske, narrative strukturer bidrar til å konstruere narrative identiteter som heller baseres i tvetydige narrative felt (fortidshistorier med flere, og til dels uklare narrative handlingstråder og årsaker) og i ulike affektive opplevelser. McAdams m.fl. (2006) karakteriserer slike komplekse identitetskonstruksjoner som *open-ended texts*. William Todd Schultz' (2003) forskning på hvordan narrativ identitet konstrueres gjennom spesielle *nøkkelscener* er relevant i en undersøkelse av slike åpne identitetskonstruksjoner. Dette fordi nøkkelscenene kan være preget av affekt og konflikt og dermed være tvetydige og ambivalente. Ifølge Schultz vil repetisjon av hendelser, følelser og motiv peke seg ut når leseren identifiserer identitetsskapende nøkkelscener. Narrativ repetisjon av bestemte motiv mellom Cusks memoarbøker og *Outline* (trilogien) danner grunnlag for å identifisere narrative nøkkelscener i disse verkene. Motivene som utgjør grunnlaget for nøkkelscenene har til felles at de vektlegger det ukjente og tvetydige, og er preget av opplevelser av manglende koherens. I kombinasjon med den tekstlige åpningen som finner sted i den vekslende fortellerposisjonen i *Outline*, og spesielt i

kapittel 3., utgjør romanen(e) en narrativ konstruksjon av kompleks identitet som også leseren inviteres til å delta i. Analysen som jeg ønsker å utføre av de ulike kognitive og affektive grenseposisjonene i romanen(e) vil utvide og øke forståelsen av hva som kjennetegner slike åpne, narrative identitetskonstruksjoner som McAdams m.fl. påpeker, og av de erkjennelsesmessige mulighetene som slike identitetskonstruksjoner inngir.

Prosjektet vil være av interesse for det interdisiplinære forskningsfeltet innenfor kognisjon, følelser og språk ved Det humanistiske fakultet ved UiO, fordi prosjektet undersøker hvordan narrative strukturer konstruerer identitet gjennom litterær form, kognitiv refleksjon og følelser. Et samarbeid med Alexandra Effe og hennes forskning på selvbiografisk litteratur som involverer narrative strukturer, nyformalisme og psykologi vil være av spesiell interesse.

Forskningsprosjektet vil også kunne bidra innenfor forskningsfeltet grensepoetikk ved Det humanistiske fakultet ved UiO, da prosjektet vil analysere hvordan en foldende identitetskonstruksjon dannes gjennom etablering, krysning og dveling gjennom tekstlige grensefelt som sjanger, verk, fortellerposisjon, motiver, kapitler og det utvidede tekstfeltet som etableres mellom verk og leser. Alle disse grensefeltene kan undersøkes med utgangspunkt i den vekslende fortellerposisjonen. Fordi komplekse narrative identitetskonstruksjoner er preget av hybriditet og grenseposisjoner, vil forskningsprosjektet også kunne være et bidrag til postkolonial forskning på identitet. Til sist vil prosjektet utgjøre et omfattende arbeid med senmoderne selvbiografisk litteratur, og vil derfor være et bidrag til den mer generelle forskningen på samtidslitteratur, selvbiografisk litteratur og skjæringsfeltet mellom moderne og postmoderne litteratur.

Teoretisk ramme

I utforskningen av den narrative identitetskonstruksjonen i *Outline* vil det narrative psykologiske forskningsfeltet på personlige fortellinger og narrative strukturers rolle i identitetsformasjonen være et teoretisk rammeverk. Sentrale teoretikere vil være Jerome S. Bruner, Dan P. MacAdams m.fl. og William Todd Schultz.

Grensepoetikk vil være velegnet i undersøkelsen av de mange epistemologiske og narrative grenseposisjonene i *Outline* (trilogien). Det teoretiske rammeverket vil være Johan Schimanskis «Crossing and Reading: Notes Towards a Theory and a Method» (2006) og Johan Schimanski og Stephen F. Wolfes «Intersections: A Conclusion in the Form of a Glossary» (2017).

Spørsmålet om affekt er sentralt i undersøkelsen av hvordan de nevnte grenseposisjonene i *Outline* arbeider med å etablere undring, åpne opp og dermed skape vitalitet i identitetskonstruksjonen. Franz Fanons teori om *hybriditet* vil utgjøre et teoretisk rammeverk for å beskrive et selv som befinner seg mellom, og forstår seg selv ut fra, spenningsfylte sosiale roller og historiske posisjoner. Fanons begrep om *rytme* vil fungere som et utgangspunkt for å beskrive det vitale aspektet ved affekt.

Forskningsspørsmål og forventede svar

Kan dveling og bevegelse gjennom ulike epistemologiske grensesituasjoner i kombinasjon med en vekslende forteller sies å danne en foldende identitetskonstruksjon i romanen *Outline*? Kan denne foldende identitetskonstruksjonen gi innsikt i erkjennelsesmessig potensial ved komplekse senmoderne narrative identitetskonstruksjoner? En spissing av denne problemstilling vil være å undersøke hvorvidt en foldende identitetskonstruksjon åpner for mer spørrende tolkninger av hendelser i fortid og nåtid som former forestillinger om selvet og personlig identitet. Slike åpninger kan danne grunnlag for selvforståelser som er mer frigjorte fra integrerte forestillinger om kjønn, roller, ansvar og skyld. Ved å utfordre etablerte forestillinger om selvet og dets historie, kan åpningene fungere vitaliserende og helende i den pågående identitetskonstruksjonen.

Basert på forskningsarbeidet jeg har gjort i masteroppgaven min forventer jeg å finne at den beskrevne kombinasjonen av epistemologiske grensesituasjoner og en vekslende fortellerposisjon danner en foldende identitetskonstruksjon i *Outline*. Fortsatt basert på arbeidet i masteroppgaven min, forventer jeg å finne at denne spesielle formen for identitetskonstruksjon kan gi innsikt i senmoderne komplekse identitetskonstruksjoner som kjennetegnet av et selv som finner autentisitet i forskjell, bevegelse og overskridelse av identitetsgrenser etablert gjennom narrative strukturer, kjønn og ulike sosiale roller. Utleddet av det foregående forventer jeg til sist å finne at slike senmoderne identitetskonstruksjoner karakteriseres av et brudd med narrative identitetsforståelser som konstrueres gjennom vektlegging av linearitet og kausalitet i fortellingen om selvet. Den affektive betoningen av intersubjektivitet, mellommenneskelig kontakt og intensitet vil likevel lede til identitetsforståelser som oppleves som *autentiske*, noe som inngir en opplevelse av sammenheng og mening på tross av at den narrative strukturen som framkaller disse opplevelsene søker fortiden- og nåtidens tvetydighet og ambivalens på bekostning av linearitet og koherens.

Plan for formidling av doktorgradsprosjektet

Jeg planlegger å utforme doktorgradsprosjektet som en monografi. Jeg planlegger også å skrive én eller flere litteraturvitenskapelige artikler basert på forskningsprosjektet. Det ville også være en glede å kunne formidle problemfeltet gjennom forelesninger, både innenfor akademia og andre relevante arenaer.

Framdriftsplan

1 og 2 semester: Her vil jeg arbeide med å plassere prosjektet innenfor dets aktuelle forskningskontekst (senmoderne selvbiografisk litteratur, affektiv teori, narrativ psykologi, grensepoetikk) samt utarbeide og redegjøre for prosjektets teoretiske grunnlag (som jeg har skissert ovenfor). Parallelt jobber jeg med monografiens innledning.

3 og 4 semester: I dette tidsrommet vil jeg integrere prosjektets teoretiske grunnlag i den litterære analysen av *Outline* og transtekstualiteten mellom romanen og memoarbøkene. Jeg jobber parallelt med monografiens innledning etter hvert som prosjektet tar form.

5 og 6 semester: Innenfor denne tidsrammen vil jeg bearbeide teoridelen og den litterære analysen som jeg har utarbeidet. Jeg vil ferdigstille monografiens innledning og skrive prosjektets oppsummerende og konkluderende kapittel.

Litteraturliste

- Bruner, J. S. 1990. *Acts of meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Cusk, Rachel. 2010. *The Last Supper, A summer in Italy*. 2. utgave. London: Faber&Faber Ltd.
- 2018 (a). *Outline*. London: Faber&Faber Ltd.
 - 2018 (b). *Transit*. London: Faber&Faber Ltd.
 - 2019 (a). *A Life's Work*. 3. utgave. London: Faber&Faber Ltd.
 - 2019. (b) *Aftermath*. 2. utgave. London: Faber&Faber Ltd.
 - 2019 (c). *Kudos*. London: Faber&Faber Ltd.
- Fanon, Franz. 2008. *Black skin, white masks*. Oversatt av Richard Philcox. New York: Grove Press.
- McAdams, P. Dan, Jack J. Bauer, April R. Sakaeda, Nana Akua Anyidoho, Mary Anne Machado, Katie Magrino-Failla, Katie W. White, Jennifer L. Pals. (2006). «Continuity and Change in the Life Story: A Longitudinal Study of Autobiographical Memories in Emerging Adulthood». *Journal of Personality* 74 (5): 1371-1400. <https://doi-org.pva.uib.no/10.1111/j.1467-6494.2006.00412.x>
- Schimanski, Johan. 2006. «Crossing and Reading: Notes towards a Theory and a Method». *Nordlit*, nr. 19 (juni):41-63. <https://doi.org/10.7557/13.1835>.
- Schimanski Johan og Stephen F. Wolfe. 2017. «Intersections: A Conclusion in the Form of a Glossary» I *Border Aesthetics: Concepts and Intersections*, redigert av Johan Schimanski og Stephen F. Wolfe, 155-177. New York og Oxford: Berghan Books.
- Schultz, Todd William. (2003). I Josselson, R., Lieblich, A., & McAdams, D. P. (red.). (2003). *The narrative study of lives. Up close and personal: The teaching and learning of narrative research*. American Psychological Association. <https://doi-org.pva.uib.no/10.1037/10486-000>.
- Viljoen, Hein (red.). 2013. *Crossing Borders, Dissolving Boundaries*. Amsterdam: Editions Rodopoi.